

Hírek a külföldi élelmiszer-minőségszabályozás eseményeiről

6/07 Finnország: Szeminárium az egészségügyi állításokról

A Finn Élelmiszerbiztonsági Hatóság (Evira) 2006. december 11-én szemináriumot rendezett az élelmiszereken alkalmazott egészségügyi állításokról és azok jövőjéről. Ez a téma annál is időszerűbb, mivel várhatóan 2007. elején hatályba lép a vonatkozó EU szabályozás, ami közösségi hatáskörbe teszi át az egészségügyi állítások értékelését és regisztrálását, ami gyakorlatilag az engedélyezésnek felel meg. A Finn Kereskedelmi és Ipari Minisztérium támogatásával az Evira – saját honlapján – kérdőíves felmérést végzett: a határidő lejártáig összesen 625 kitöltött kérdőív érkezett vissza. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy 269 élelmiszerrel vagy élelmiszer összetevővel kapcsolatban alkalmaztak eddig egészségügyi állításokat Finnországban, többnyire a szív- és érrendszeri megbetegedések, a szénhidrát-anyagszere, a testsúly- kontroll, az emésztés és az immunitás vonatkozásában. A kérdőívet kitöltőknek mindössze egyötöde nyilatkozott úgy, hogy saját konkrét termékével kapcsolatosan vizsgálatok folytak, míg a válaszadók legnagyobb része csak a hasonló termékek, illetve az egyes összetevők vizsgálatára hagyatkozott, vagy egyszerűen csak a kézikönyvekben megtalálható általános ismereteket vette figyelembe. Nem csoda hát, hogy az Európai Bizottság nagy hangsúlyt fektet az állítások tudományos megalapozottságára, ami az elfogadás és a lajstromba vétel alapfeltételét fogja képezni. (World Food Regulation Review, 2007. január, 9. oldal)

7/07 Támad a száj- és körömfájás új vírusa

A második világháborút követően a száj- és körömfájás (FMD) végigpusztította Európát, de – hála a szigorú állategészségügyi programoknak – később sikerült a járványt legyőzni, ám egyes esetek időről időre előfordulnak. Így 2001-ben a vírus ismeretlen módon bekerült az Egyesült Királyságba, ahol előbb a sertéseket, majd a juhokat és a szarvasmarhákat fertőzte meg. Legalább 6 millió állatot kellett levágni, és a gazdasági veszteség elérte a 13 milliárd eurót. Ezt követően 2005. őszén Törökországból egy új vírustörzs indult meg Európa felé. Keith Sumption FAO szakértő szerint – kellő immunitás hiányában – a vírus rendkívül gyorsan képes szaporodni és fertőzni, márpedig Európa jelenleg mentes a kórtól és az állatokat nem is oltják száj- és körömfájás ellen. Ezért az Európai Unió, a FAO és a török hatóságok szoros együttműködésbe kezdtek, hogy rendszeres oltásokkal növeljék az állatállomány immunitását és monitoring útján kísérjék figyelemmel a betegség terjedését Trákiában. A legveszélyeztetettebb területeken megtiltották az állatok mozgását és

szigorú fertőtlenítést hajtottak végre. A hathatós óvintézkedésekkel sikerült megállítani a betegség terjedését, és mindössze egyetlen új esetet regisztráltak. (World Food Regulation Review, 2007. január, 19–20. oldal)

8/07 Megnövekedett norovírus aktivitás Európában

Jelentések szerint 2006. november végén és december elején nagymértékben megnövekedett a norovírus esetek száma Magyar- és Németországban. Az élelmiszerek által közvetített vírusbetegségek európai hálózata (FBVE) ezt követően elektronikus úton jelentést kért a norovírus esetekről és azok genotípusáról az egyes országokban. Az FBVE hálózat 13 országa közül 11 adott választ a felhívásra és közülük 9 megnövekedett norovírus aktivitásról számolt be 2006. végén az előző két év hasonló időszakához viszonyítva. Csak Francia- és Spanyolországban nem tapasztaltak növekedést. Dánia, Hollandia, Finnország, Írország és Norvégia mellett Magyarországon már a nyári hónapokban is növekedést észleltek, ami valószínűleg az ivóvíz fogyasztásra vezethető vissza. A megbetegedések túlnyomó többségét a domináns G II.4 genotípus okozta, amelynek új variánsai is megjelentek. Mindezek alapján az érintett országokban szükségesnek látszik a megelőző intézkedések foganatosítása. (World Food Regulation Review, 2007. január, 26. oldal)

9/07 Globális állategészségügyi adatbázis

Az Állategészségügyi Világszervezet (OIE) honlapján: www.oie.int/wahid immár elérhető az Állategészségügyi Információs Adatbázis (WAHID), amely „mérőkövő az átláthatóság, a hatékonyság és a gyorsaság javítását célzó erőfeszítések terén, hogy az állategészségügyi információk az egész világon rendelkezésre álljanak”. A WAHID révén elérhetővé vált az állatbetegségekkel, köztük a zoonózisokkal kapcsolatos minden információ országok, régiók és hónapok szerinti bontásban. Emellett azonban más adatok is megtalálhatók: az egyes országok állatállománya, a kivételes jelentőségű epidemiológiai események térképe, az állatbetegségek globális megoszlása és komparatív tanulmányok az élőállatok és az állati termékek kereskedelmével kapcsolatos egészségügyi kockázatok megállapításához. (World Food Regulation Review, 2007. február, 19. oldal)

10/07 EU: A Bonvital takarmány-kiegészítő biztonsága és hatékonysága

A Tudományos Panel (FEEDAP) szakvéleményt adott a Bonvital (Enterococcus faecium készítmény a malacok, valamint a hízósertések és hízóbaromfiak takarmányának kiegészítésére a takarmány adalékanyagokról szóló 1831/2003 [EC] számú rendelet értelmében) biztonságáról és hatékonyságáról. Mivel ez a mikrobiológiai takarmány-kiegészítő egyelőre csak feltételesen engedélyezett használatra, a kérelmező most 10 éves

engedélyezésért folyamodik e bélflóra stabilizáló funkcionális szer további alkalmazhatósága érdekében. A Takarmányozási Tudományos Bizottság (SCAN) korábban biztonságosnak találta a készítményt a fogyasztó, a felhasználó és a környezet szempontjából is, ezért a mostani vizsgálat inkább a szer hatékonyságára koncentrált. A kérelmező által benyújtott tanulmányok valószínűsítik ugyan, hogy a szer igen kis mennyiségben is hatásos a célállatoknál, de ez nincs konkrét adatokkal alátámasztva. (World Food Regulation Review, 2007. február, 4. oldal)

11/07 Németország: REACH – a kemikáliákról szóló új rendelet

Európában 2007. június 1-től új előírások szabályozzák majd a vegyi anyagok használatát, ugyanis a Miniszterek Tanácsa elfogadta a Bizottság által előterjesztett COM/2006/0842 final számú rendelettervezetet a kemikáliák regisztrálásáról, értékeléséről és engedélyezéséről (REACH – az angol nyelvű címszavak kezdőbetűiből adódik). A vegyipar, az újonnan létrehozott Európai Kémiai Hivatal Helsinkiben, valamint a nemzeti hatóságok 11 évet kapnak arra, hogy regisztráljanak mintegy 30 ezer vegyszert, végezzék el a kapcsolódó kockázatbecslést, gondoskodjanak a biztonságos felhasználásról és hogy a különlegesen veszélyes anyagokra dolgozzanak ki megfelelő engedélyezési eljárást. A német hatóságok tevékenyen részt vettek a javaslatok kidolgozásában és nagy megelégedéssel veszik tudomásul a szigorúbb fogyasztóvédelmi előírásokat. Így például növekszik a fogyasztók jogosultsága a termékek és az egyes anyagok veszélyességével kapcsolatos információkhoz való hozzájutás tekintetében. Jelentős fordulat következik be a bizonyítási kötelezettség terén is: míg eddig általában a hatóságoknak kellett bizonyítaniuk az egyes vegyi anyagok biztonságos voltát, most a gyártók és az importőrök kötelezettségévé válik, hogy azonosítsák a saját anyagaikhoz kapcsolódó veszélyeket, felmérjék a potenciális kockázatokat és megfelelő intézkedéseket javasoljanak az egészségügyi és a környezeti veszélyek kiküszöbölésére. Amennyiben ilyen adatok nem állnak rendelkezésükre, a gyártók kötelesek lesznek biztonsági kísérleteket és vizsgálatokat végezni nem csupán az új vegyszerek, hanem számos olyan anyag vonatkozásában is, amelyeket már évek óta használnak. Azok a kemikáliák azonban, amelyek 10 tonnát meg nem haladó mennyiségben kerülnek forgalomba, mentesek ezen rendelkezés alól, bár ezt – és még néhány más előírást – a németek nem tartják helyesnek. (World Food Regulation Review, 2007. február, 6–7. oldal)

12/07 Egyesült Királyság: A klónozott állatok új élelmiszernek minősülnek

Az élelmiszerláncba bekerülő klónozott állatok új élelmiszernek minősülnek és mint ilyenek, a módosított 258/97 (EC) számú rendelet értelmében a forgalomba hozatal előtt élelmiszerbiztonsági vizsgálaton kell

keresztül menniük. Az Egyesült Királyságban minden ezzel kapcsolatos vizsgálatot az Újszerű Élelmiszerek és Folyamatok Tanácsadó Testület végez. Nem egyértelmű azonban a klónozott állatokból, illetve azok leszármazottaiból készült élelmiszerek engedélyezésének és jelölésének kérdése. A brit Élelmiszer-biztonsági Hatóság (FSA) – és több tagállam – véleménye szerint mindezen termékek újszerű élelmiszereknek minősülnek. Az Európai Bizottságnak azonban a végleges döntéshozatal előtt még konzultálnia kell a kérdésben. További megfontolás és egyeztetés tárgyát képezi a klónozott állatoktól származó embriók behozatala az Egyesült Királyságba. (World Food Regulation Review, 2007. február, 9. oldal)

13/07 Egyesült Királyság: Szaktanácsadók és ellenőrök továbbképzése az allergiáról

Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) továbbképző tanfolyamokat indított, hogy erősítse a végrehajtás területén dolgozó tisztviselők élelmiszer allergiával kapcsolatos ismereteit, képessé téve őket szaktanácsadás nyújtására élelmiszerelőállítók számára az allergének menedzselésének területén. A 2007. január és március között Angliában, Skóciában és Észak-Írországbán megtartandó tanfolyamokat elsősorban környezet-egészségügyi és kereskedelmi szakértők fogják látogatni. Az FSA a kezdeti tapasztalatok alapján dönt majd az ilyen továbbképzések iránti jövőbeli igényekről. (World Food Regulation Review, 2007. február, 10. oldal)

14/07 USA: Élelmiszerbiztonsági törvényjavaslatok Kaliforniában

Kalifornia államban bevezették a „Kaliforniai Termelésbiztonsági Akciótervet”, aminek az ad különös aktualitást, hogy 2006. szeptemberében – a spenótból kiinduló E. coli járvány során – több ember vesztette életét. Ez az esemény az élelmiszerlánc sebezhetőségére is felhívta a figyelmet, s ezt a helyzetet hivatott most orvosolni a Dean Florez kaliforniai szenátor által bemutatott három törvényjavaslat, amelyek azonban nyomtatott formában még nem állnak rendelkezésre. Az egész élelmiszerláncra kiterjedő átfogó szemlélet jellemzi őket, az alapanyagok (gazdasági növények) öntözésétől és műtrágyázásától kezdve az egész termelési és feldolgozási folyamaton keresztül, beleértve a nyomon követhetőséget és a megbetegedések kitörése okainak visszakereshetőségét is. Az első törvényjavaslat felhatalmazza a Közegészségügyi Minisztériumot (DHS) a fogyasztók E. coli-tól való védelmére és a jövőbeli megbetegedések hatékony kezelésére. A második javaslat elrendeli a Jó Mezőgazdasági Gyakorlatok (GAP) kidolgozását, amelyet a leveles zöldségek termesztőinek minden részletkérdésben követniük kell; végül a harmadik jogszabály megköveteli a nyomonkövethetőségi rendszer kidolgozását. (World Food Regulation Review, 2007. február, 12–13. oldal)

15/07 USA: Az FDA dokumentumai az állatok klónozásának biztonságáról

Az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció (FDA) három dokumentumot adott ki az állatok klónozásának biztonsági kérdéseiről, a javasolt kockázatbecslési és kockázatkezelési eljárásokról, valamint a vonatkozó ipari irányelvekről. Itt szükséges megjegyezni, hogy klónozáskor genetikai másolat készül a donor állatról, ami nem változtatja meg a génszekvenciát; ezzel szemben génmódosításkor mindig valamilyen változtatás is történik DNS elvételével vagy hozzáadásával. A kockázatbecslésről most kiadott dokumentum – független tudósok véleménye alapján – megállapítja, hogy a klónozott felnőtt szarvasmarhától, sertéstől vagy kecskétől, illetve az ezek ivadékaitól származó hús és tej fogyasztása ugyanolyan biztonságos, mint a hagyományos módon tenyésztett állatoké. Az FDA a klónozással kapcsolatban semmilyen olyan új kockázatot nem lát, amely a hagyományos tenyésztési eljárások során nem merült volna fel, ennek ellenére szükségesnek tartja a társadalmi párbeszéd és a tudományos együttműködés szélesítését. A kiadott ipai irányelvek nem csupán a klónozást végzőkre, hanem az ilyen állatokat termelési célra felhasználó farmerekre is vonatkoznak. Mivel magukat a klónozott állatokat elsősorban úgyis tenyésztési célokra használják, az FDA szerint azok többnyire szokásos, szexuális úton létrejött leszármazottainak humán élelmezési célú felhasználása nem tesz szükségessé semmilyen külön szabályozást. (World Food Regulation Review, 2007. február, 14. oldal)

16/07 Magyarország: Nem mutált a vírustörzs

Az Állategészségügyi Világszervezet (OIE) madárinfluenzával foglalkozó referencia laboratóriuma (Weybridge, Egyesült Királyság) megállapította: a magyarországi járvány során izolált H5N1 vírustörzs 99,4%-ban hasonló azokhoz a törzsekhez, amelyek 2006-ban néhány más európai országban is fertőzést okoztak. Dr. Bernard Vallat főigazgató szerint ebből arra lehet következtetni, hogy a Magyarországon izolált vírus genotípusa még mindig nem mutált lényegesen. Köztudott ugyanis, hogy mind a madár-, mind pedig a humán influenza vírusai képesek mutáció útján, illetve a genetikai anyaguk cseréjével új törzsek kialakítására. Bizonyos feltételek esetén ez igen nagy veszélyt jelenthet állatokra és emberekre egyaránt. Az OIE már a kezdetektől, azaz 2003. őszétől kezdve fokozott monitoring és kontroll intézkedéseket alkalmaz a vírus genetikai fejlődésének nyomon követésére. (World Food Regulation Review, 2007. február, 20. oldal)

17/07 Új szemlélettel az antibiotikumok túlzott használata ellen

Az antibiotikumok túlzott használata az 1940-es évektől kezdve lassan a rezisztens törzsek kialakulásához vezetett. A methicillin rezisztens *Staphylococcus aureus* például gyorsan terjed a kórházakban, évente több

mint 8000 embert érintve az Egyesült Királyságban. Fertőzése vérmérgezést és halált okozhat. A bakteriofágokon alapuló új megközelítés segítségével az antibiotikum dózisok akár ötvened részükre is csökkenthetők. Steven Hagens (Bécsi Egyetem) véleménye szerint ugyanis egyes bakteriofágok képesek fokozni az antibiotikumok hatékonyságát azáltal, hogy áthatolnak a baktériumok sejtmembránján. A *Pseudomonas* baktériumok például különösen rezisztensek az antibiotikumokkal szemben, mivel a különleges pumpa mechanizmusuk segítségével módjuk van az antibiotikumok kilökésére. Ha azonban a sejtfalon pórusok keletkeznek, akkor a pumpa mechanizmus többé nem tud működni. A *Pseudomonas* halálos dóziséval megfertőzött kísérleti egerek 75%-a életben maradt, ha az antibiotikus kezelés (gentamicin) bakteriofágok jelenlétével párosult; ezek hiányában viszont kivétel nélkül valamennyi fertőzött egér elpusztult. (World Food Regulation Review, 2007. február, 24–25. oldal)

18/07 Írország: Veszély nélkül fogyasztható a friss és a feldolgozott hal

Más illetékes szervezetekkel együttműködve az Élelmiszer-biztonsági Hatóság ismételten arról biztosította az ír fogyasztókat, hogy a hazai piacon kapható friss hal és a feldolgozott halkészítmények potenciálisan ártalmatlanok, környezetből származó szennyezőanyag-tartalma (dioxinok, furánok, PCB, brómozott gyulladásgátlók) messze alatta marad a jelenlegi EU határértékeknek. A tanulmány elkészítése során több mint 70 halfajtát vizsgáltak meg, köztük tenyésztett és az Atlanti óceánban élő halfajokat egyaránt. Egyértelmű megállapítást nyert, hogy az ír fogyasztók fenti szennyeződéseknek való kitettsége nem éri el az európai átlagot. A hatóság továbbra is azt ajánlja, hogy az egészséges táplálkozás jegyében az emberek hetente kétszer fogyasszanak halételt, s ezek egyike legyen olajos hal. (World Food Regulation Review, 2007. február, 7. oldal)

19/07 Globális állategészségügyi adatbázis

Az Állategészségügyi Világszervezet (OIE) honlapján: www.oie.int/wahid immár elérhető az Állategészségügyi Információs Adatbázis (WAHID), amely „mérőfogó az átláthatóság, a hatékonyság és a gyorsaság javítását célzó erőfeszítések terén, hogy az állategészségügyi információk az egész világon rendelkezésre álljanak”. A WAHID révén elérhetővé vált az állatbetegségekkel, köztük a zoonózisokkal kapcsolatos minden információ országok, régiók és hónapok szerinti bontásban. Emellett azonban más adatok is megtalálhatók: az egyes országok állatállománya, a kivételes jelentőségű epidemiológiai események térképe, az állatbetegségek globális megoszlása és komparatív tanulmányok az élőállatok és az állati termékek kereskedelmével kapcsolatos egészségügyi kockázatok megállapításához. (World Food Regulation Review, 2007. február, 19. oldal)